

Received: 07.09.2020
Accepted: 22.10.2020
Published: 30.12.2020

Roczniki Administracji i Prawa
Annals of The Administration and Law
2020, XX, z. 4: s. 289-296
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0014.8443
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Jakub Zieliński*
Nr ORCID: .0000-0003-3605-5225

GŁOSA DO UCHWAŁY SĄDU NAJWYŻSZEGO Z DNIA 1 GRUDNIA 2017 R., III CZP 65/17

COMMENTARY ON THE RESOLUTION OF THE SUPREME COURT OF 1 DECEMBER 2017, III CZP 65/17

Streszczenie: Niniejsza glosa porusza zagadnienie o niebagatelnym znaczeniu dla całego obrotu handlowego. Zgodnie z art. 299 k.s.h. członek zarządu ponosić będzie odpowiedzialność za zobowiązania spółki, jeśli egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. Członkowie zarządu mogą uwolnić się od tej odpowiedzialności, m.in. jeśli zgłoszą w odpowiednim terminie wniosek o ogłoszenie upadłości, lub jeśli wykażą, że mimo niezłożenia takiego wniosku wierzyciel nie poniósł szkody. Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale przyjął jednak inne niż dotychczasowe rozumienie szkody z art. 299, czym w istocie podważył utrwaloną linię orzecniczą dotyczącą interpretacji tego pojęcia. Stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w powyższej uchwale nie wydaje się jednak trafne.

Słowa kluczowe: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, odpowiedzialność członków zarządu, niewypłacalność, wniosek o ogłoszenie upadłości

Summary: The commented resolution of the Supreme Court primarily concerns the liability of management board members in the situation of company's insolvency. The Supreme Court held that if the management board member fails to fulfil the duty to file a motion for declaration of insolvency in the situation when he became board member when company was already insolvent, he would not be able to free himself from the liability for company's debts by proving that creditor would not be able to obtain any satisfaction of his claims even the motion was filled. The main controversy arising from the abovesaid ruling is the interpretation of the term

* mgr; aplikant aplikacji sędziowskiej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Źródła finansowania publikacji: środki własne autora; e-mail: zielinski.jakub.el@gmail.com

“damages” used in article 299 of the polish Code of Commercial Companies, which should not be understood in the same was as “damages” within the Civil Code

Keywords: limited liability company, liability of management board member, insolvency, declaration of insolvency.

W głosowanej uchwale z dnia 1 grudnia 2017 roku, III CZP 65/17, Sąd Najwyższy wypowiedział się na temat zagadnienia o niezwykle istotnym znaczeniu dla obrotu gospodarczego¹. Omawiana uchwała dotyczy możliwości zastosowania przesłanki egzoneracyjnej z art. 299 § 2 *in fine* Kodeksu spółek handlowych² w sytuacji, gdy osoba, która objęła funkcję członka zarządu w niewypłacalnej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, nie złożyła wymaganego prawem wniosku o ogłoszenie upadłości. Na szczególną uwagę zasługują zawarte w niej rozważania Sądu Najwyższego dotyczące pojęcia szkody z art. 299 k.s.h., jak również uwagi dotyczące możliwości ponoszenia przez członków zarządu odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach ogólnych z art. 415 k.c.³

Stan faktyczny sprawy przedstawiał się w następujący sposób: Pozwani objęli funkcje członków zarządu w sytuacji całkowitej niewypłacalności spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Nie złożyli oni w wymaganym terminie wniosku o ogłoszenie upadłości, jednakże z niekwestionowanej przez strony postępowania opinii biegłego wynika, iż wniosek ten zostałby oddalony przez sąd upadłościowy na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe⁴, gdyż majątek spółki nie pozwalał nawet na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Pozwani pełnili funkcje członków zarządu w czasie, kiedy istniały długi spółki wobec powódki, a egzekucja prowadzona przeciwko spółce okazała się bezskuteczna.

Sąd Rejonowy uznał, że powódka wykazała przesłanki odpowiedzialności określone w art. 299 § 1 k.s.h., ale stwierdził jednocześnie, że występuje wskazana w art. 299 § 2 k.s.h. *in fine* przesłanka egzoneracyjna w postaci braku szkody po stronie powódki, co skutkowało oddaleniem powództwa. Sąd Okręgowy przy rozpoznawaniu wywiedzionej od powyższego wyroku apelacji powziął wątpliwość co do możliwości powołania się na przesłankę braku szkody w sytuacji, gdy wniosek o ogłoszenie upadłości spółki z o.o. nie został złożony, a sama spółka nadal pozostawała w obrocie. Swoje wątpliwości Sąd Okręgowy wyraził w zagadnieniach prawnych przedstawionych do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale stanął na stanowisku, iż „członek zarządu spółki z o.o., który objął tę funkcję wtedy, gdy spółka była niewypłacalna i nie zgłosił w od-

¹ Uchwała SN z dnia 1 grudnia 2017 r., III CZP 65/17, OSNC 2018, nr 9, poz. 84.

² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r., poz.1577, ze zm.) – dalej powoływana jako „k.s.h.”

³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r., poz. 1145, ze zm.) – dalej powoływana jako „k.c.”

⁴ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 2344, ze zm.) – dalej powoływana jako „pr. upadł.”

powiednim terminie wniosku o ogłoszenie upadłości, ponosił będzie odpowiedzialność przewidzianą w art. 299 k.s.h. za długi spółki powstałe po objęciu przezeń funkcji, także wtedy, gdyby zgłoszony przez niego wniosek o ogłoszenie upadłości spółki został odrzucony na tej podstawie, że majątek spółki nie wystarczyłby na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego lub wystarczyłby jedynie na zaspokojenie tych kosztów”. Ergo, Sąd Najwyższy uznał, że członek zarządu w takiej sytuacji nie mógłby uwolnić się od odpowiedzialności, powołując się na przesłankę egzoneracyjną z art. 299 § 2 k.s.h. *in fine*, tj. przesłankę braku szkody po stronie wierzyciela, pomimo niezgłoszenia w odpowiednim terminie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki. Tak dokonana przez Sąd Najwyższy wykładnia przepisów nie wydaje się jednak trafna.

W uzasadnieniu uchwały SN stwierdził, że niezależnie od wątpliwości interpretacyjnych dotyczących pojęcia „szkody” przyjąć należy, że gdy świadczenie na rzecz wierzyciela nie następuje w terminie ze względu na opóźnienie w jego spełnieniu, pasywa samoczynnie powiększają się o należne odsetki, czego konsekwencją jest praktycznie każdorazowe wystąpienie szkody po stronie wierzyciela. Tym samym SN przyjął cywilistyczne rozumienie szkody jako uszczerbku w dobrach prawnie chronionych, doznanego wbrew własnej woli⁵.

Taka interpretacja pojęcia szkody użytego w art. 299 § 2 k.s.h. nie może zostać uznana za prawidłową. Przede wszystkim należy zauważyć, że pojęcie szkody nie posiada normatywnej definicji, jest więc w swej istocie pojęciem o charakterze doktrynalnym⁶. Nie budził wątpliwości doktryny ani dotychczasowego orzecznictwa fakt, iż szkoda w rozumieniu art. 299 k.s.h. nie może być utożsamiana ze szkodą w ujęciu stricte cywilistycznym, charakterystycznym dla odpowiedzialności odszkodowawczej.

Kwestia interpretacji tego pojęcia była przedmiotem rozważań już na gruncie mającego tożsamą treść art. 298 Kodeksu handlowego⁷ i już wtedy nastąpiło utrwalenie się linii orzecniczej, która nie została naruszona przez zastąpienie wskazanego przepisu obecnie obowiązującym artykułem 299 k.s.h. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2002 r., IV CKN 1138/00, podkreślono, że pojęcie szkody na gruncie art. 298 § 1 k.h. zostało ukształtowane w sposób swoisty, odmienny od ogólnych zasad odpowiedzialności odszkodowawczej, a członek zarządu może zwolnić się od odpowiedzialności w nim przewidzianej, jeśli wykaże, że zaspokojenie wierzyciela przedstawiałoby się w identyczny sposób, choćby upadłość zgłoszono we właściwym terminie⁸. Natomiast w wyroku z dnia 5 listopada 1999 r., III CKN 425/98, wskazano, że dla stwierdzenia braku szkody w rozumieniu art. 298 § 2 k.h. niezbędne jest wykazanie, że w postępowaniu upadłościowym wierzyciel

⁵ Por. A. Sinkiewicz, *Pojęcie i rodzaje szkody w polskim prawie cywilnym*, „Rejent” 1998, nr 2; jak również A. Rzetecka-Gil, *Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania – część ogólna*, LEX/el. 2011.

⁶ Por. wyrok SN z 25 stycznia 2007 r., V CSK 423/06, LEX nr 277311.

⁷ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. nr 57, poz. 502 z późn. zm.) – dalej: k.h.

⁸ Wyrok SN z dnia 7 czerwca 2002 r., IV CKN 1138/00, LEX nr 55502.

nie otrzymałby zaspokojenia swojej należności⁹. Analogiczne tezy można znaleźć w wielu orzeczeniach Sądu Najwyższego z tamtego okresu¹⁰.

Zastąpienie wyżej wspomnianego artykułu przez art. 299 k.s.h. nie wpłynęło na interpretację pojęcia szkody w kontekście odpowiedzialności ponoszonej przez członków zarządu za długi spółki. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2007 r., III CSK 227/06, pojęcie szkody zawarte w art. 299 § 2 k.s.h. występuje tam w „znaczeniu odbiegającym od klasycznej cywilistycznej definicji szkody rozumianej jako uszczerbek w prawnie chronionych dobrach”¹¹. SN słusznie podkreślał, że pojęcie to należy odnosić do pogorszenia możliwości zaspokojenia się wierzycieli z majątku spółki zaistniałego wskutek niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie, a członek zarządu spółki z o.o. odpowiada na podstawie art. 299 k.s.h. jedynie za taką część należności spółki wobec jej wierzyciela, jaką wierzyciel otrzymałby w zainicjowanym we właściwym czasie postępowaniu upadłościowym¹².

Taka interpretacja obowiązującego prawa, dokonywana na przestrzeni lat przez Sąd Najwyższy, spotkała się z szeroką aprobatą w piśmiennictwie, a analogiczne stanowiska były prezentowane w licznych opracowaniach teoretycznych¹³. Powyższe pozwala na stwierdzenie, że SN w głosowanej uchwale przełamał w zasadzie niekwestionowaną ani przez orzecznictwo, ani przez doktrynę wieloletnią linię orzeczniczą dotyczącą interpretacji pojęcia szkody na gruncie art. 299 k.s.h., co już samo w sobie należy ocenić krytycznie, jako stojące w sprzeczności z zasadą pewności i przewidywalności prawa, tak ważną szczególnie przy kwestiach dotyczących zasad ponoszenia osobistej odpowiedzialności. Wydanie wskazanej uchwały doprowadziło do powstania istotnych rozbieżności w orzecznictwie. Niektóre sądy zaczęły interpretować pojęcie szkody w sposób przedstawiony w uchwale¹⁴, podczas gdy inne w dalszym ciągu rozumieją wskazane pojęcie w sposób swoisty¹⁵.

⁹ Wyrok SN z dnia 5 listopada 1999 r., III CKN 425/98, LEX nr 79959.

¹⁰ Por. wyroki SN: z dnia 29 lipca 1998 r., II CKN 850/97; z dnia 28 września 1999 r., II CKN 608/98; z dnia 16 grudnia 1999 r., II CKN 630/98; z dnia 11 października 2000 r., III CKN 252/00; z dnia 20 maja 2003 r., III CKN 1281/00; z dnia 13 lutego 2004 r., IV CK 61/03.

¹¹ Wyrok SN z dnia 7 lutego 2007 r., III CSK 227/06, OSNC-ZD 2008/1/19, LEX nr 303325.

¹² Por. wyroki SN z dnia 10 lutego 2011 r., IV CSK 335/10, LEX nr 784972; z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CSK 390/11.

¹³ Tak m.in.: A. Kappes, *Uwagi o przesłankach i charakterze odpowiedzialności z art. 298 k.h., PPP* 1999, nr 12, s. 38; A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 1-300 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych*; J. Frąckowiak, *Demontaż spółki z o.o. czy nowy rodzaj spółki kapitałowej*, PPH 2011, nr 6, s. 13; K. Osajda, *Niewypłacalność spółki z o.o. Odpowiedzialność członków zarządu wobec jej wierzycieli*, Warszawa 2014, s. 388 i nast.; M. Gutowski, *Spółki kapitałowe – przesłanki zwolnienia członków zarządu spółki z o.o. od odpowiedzialności cywilnej względem wierzycieli mimo bezskuteczności egzekucji wobec spółki – postępowanie cywilne – dokument urzędowy – nieważność postępowania. Glosa do wyroku SN z dnia 22 maja 2013 r., III CSK 321/12, OSP 2014, nr 2.*

¹⁴ Tak m.in. wyrok SA w Szczecinie z dnia 13 lutego 2020 r., III AUa 343/19, jak również postanowienie SN z dnia 27 czerwca 2019 r., III CSK 8/19.

¹⁵ Tak m.in. wyrok SA w Warszawie z dnia 4 października 2018 r., VII Aga 1004/18.

Należy podkreślić, że przyjęcie klasycznego, cywilistycznego rozumienia szkody na gruncie art. 299 k.s.h., prowadziłoby w istocie do ograniczenia ustawowych przesłanek egzoneracyjnych z art. 299 § 2 k.s.h. względem określonej kategorii podmiotów. Osoba, która objęła funkcję członka zarządu w całkowicie niewypłacalnej spółce z o.o. i nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości, nigdy nie miałaby możliwości powołania się na przesłankę z art. 299 § 2 *in fine* k.s.h., gdyż, jak stwierdził SN – rosnące pasywa (w postaci narastających odsetek) mają oczywisty wpływ na wartość majątku wierzyciela i praktycznie każdorazowo skutkują wystąpieniem szkody po jego stronie. Sąd Najwyższy więc niejako *a priori* wyłącza określoną kategorię podmiotów z możliwości powołania się na jedną z przesłanek egzoneracyjnych, podczas gdy z językowego brzmienia art. 299 k.s.h. żadne takie ograniczenie nie wynika¹⁶. Obowiązujące brzmienie wskazanego przepisu świadczy o tym, że ustawodawca, posługując się pojęciem szkody, nie posługiwał się nim w ujęciu cywilistycznym.

Nie można zgodzić się z twierdzeniem Sądu Najwyższego, jakoby przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziło do umożliwienia utrzymywania w obrocie niewypłacalnych spółek, przy równoczesnym wyłączeniu osobistej odpowiedzialności osób nimi zarządzających, pod warunkiem objęcia przez nich funkcji w już niewypłacalnej spółce. Przede wszystkim, jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w końcowej części uzasadnienia glosowanej uchwały, w przypadku, gdyby członkowie zarządu niewypłacalnej spółki z o.o. utrzymywali ją dalej w obrocie i zaciągali w jej imieniu nowe zobowiązania, to mogliby oni ponosić względem wierzycieli spółki osobistą odpowiedzialność na zasadach ogólnych prawa cywilnego (tj. z art. 415 k.c.), gdyż zgodnie z art. 300 k.s.h. przepisy art. 291-299 k.s.h. nie naruszają praw współników oraz osób trzecich do dochodzenia naprawienia szkody na zasadach ogólnych. Jak słusznie zauważa A. Kappes, „wprawdzie zgodnie z art. 416 k.c. za szkodę wywołaną przez organ osoby prawnej odpowiedzialność ponosi ta osoba prawna, ale nie wyłącza to odpowiedzialności osobistej członków zarządu z art. 415 k.c.”¹⁷ Oczywiście w takiej sytuacji wierzyciel musiałby wykazać występowanie przesłanek odpowiedzialności z art. 415 k.c.¹⁸ Tym samym nawet uwolnienie się członków zarządu od odpowiedzialności z art. 299 k.s.h. nie skutkuje brakiem ich osobistej odpowiedzialności wobec wierzycieli spółki. Natomiast w sytuacjach, w których taki członek zarządu nie zaciągaby nowych zobowiązań w imieniu spółki, a jedynie zaniechał złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, to nie wydaje się prawidłowe przypisywanie osobistej odpowiedzialności osobie, która ani nie doprowadziła swoim zachowaniem do niewypłacalności spółki, ani nie mogła w sposób realny poprawić sytuacji dotychczasowych wierzycieli, gdyż złożenie

¹⁶ Por. P. Popardowski, *Odniesienie do problematyki spółek handlowych w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego*, „Glosa” 2018, nr 3, s. 7 i nast.

¹⁷ A. Kappes, *Odpowiedzialność za długi zaciągane przez niewypłacalną spółkę z o.o. Glosa do uchwały SN z dnia 1 grudnia 2017 r., III CZP 65/17*, „Glosa” 2019, nr 1, s. 18 i nast.

¹⁸ Szerzej w tej materii: A. Kappes, *Odpowiedzialność...*

wniosku nie wpłynęłoby na stopień ich zaspokojenia z majątku spółki. Taka osoba powinna mieć możliwość skutecznego powołania się przesłankę braku szkody i uwolnienia się od odpowiedzialności z art. 299 k.s.h.

Nie sposób polemizować ze stwierdzeniem Sądu Najwyższego, że w sytuacji wystąpienia podstawy do ogłoszenia upadłości na członkach zarządu spółki z o.o. ciąży prawny obowiązek zgłoszenia w sądzie wniosku o ogłoszenie upadłości (art. 21 ust. 1 i 2 pr. upadł.), który dotyczyć będzie również osób, które objęły funkcję w już całkowicie niewypłacalnej spółce. Zgłoszenie wskazanego wniosku w wymaganym przez prawo terminie¹⁹ chronić będzie członków zarządu przed ponoszeniem odpowiedzialności cywilnej z art. 299 § 1 k.s.h. oraz z art. 21 ust. 3 pr. upadł., jak również przed odpowiedzialnością karną z art. 586 k.s.h. i podatkową z art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej²⁰. Nie można jednak zgodzić się z taką interpretacją przepisów, zgodnie z którą niewykonanie powyższego obowiązku skutkować będzie niemożnością powołania się na przesłankę egzoneracyjną z art. 299 § 2 *in fine*, gdyż przepis ten wyraźnie wskazuje, że ostatnia z przesłanek dotyczy wyłącznie sytuacji, w których taki wniosek złożony nie został. Dyskusyjne jest również stwierdzenie SN, iż to do sądu należy ocena, czy majątek spółki wystarczy na przeprowadzenie postępowania upadłościowego, co miałoby przemawiać za odmową uwolnienia członka zarządu od odpowiedzialności w przypadku niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Wydaje się, że osoba zarządzająca spółką posiada odpowiednią wiedzę dotyczącą aktywów i pasywów podmiotu, by działając w dobrej wierze móc dokonać prawidłowej oceny jego stanu majątkowego pod kątem możliwości przeprowadzenia postępowania upadłościowego. Nadmienić wypada, że w sytuacji całkowitej niewypłacalności spółki złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, który następnie zostałby odrzucony przez sąd ze względu na ubóstwo masy, w żaden sposób nie polepszyłoby sytuacji dotychczasowych wierzycieli, których stopień zaspokojenia pozostałby niezmienny.

Na zakończenie warto wskazać, iż abstrahując niejako od treści uchwały, wydanej na skutek nieprawidłowej interpretacji pojęcia szkody z art. 299 k.s.h., głosowana uchwała jest godna uwagi z jeszcze jednego względu. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego możliwość przypisania członkom zarządu odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 415 k.c. w sytuacji dalszego utrzymywania niewypłacalnej spółki w obrocie nie wybrzmiała w sposób wystarczająco wyraźny oraz jednoznaczny i należy żałować, że Sąd Najwyższy w omawianej uchwale nie poświęcił tej kwestii większej części swoich rozważań, a jedynie wypadkowo wspo-

¹⁹ Nie więcej niż trzydziestu dni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości (art. 21 ust. 1 pr. upadł.), chociaż trzeba podkreślić, że kwestie dotyczące właściwego czasu na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości są bardziej skomplikowane i budzą pewne wątpliwości zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie. Por. M. Kubiczek, B. Sokół, *Rozbieżności w wykładni pojęcia „czasu właściwego” na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w kontekście art. 116 Ordynacji podatkowej oraz art. 11 ust. 1 Prawa upadłościowego*, Dor.Restr. 3/2018.

²⁰ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U.2019.900, ze zm.).

mniał o takiej możliwości. Stwierdzając, iż „za szkodę wyrządzoną wierzycielom spółki swoim działaniem jako członkowie zarządu niewypłacalnej spółki, zwłaszcza związanym z dalszym utrzymywaniem jej w obrocie i zaciąganiem w jej imieniu nowych długów, [członkowie zarządu] mogą ponosić względem wierzycieli spółki osobistą odpowiedzialność na zasadach ogólnych prawa cywilnego (art. 415 k.c.)”, Sąd Najwyższy sam obalił powoływany przez siebie wcześniej argument, iż przyjęcie odmiennego od cywilistycznego rozumienia szkody na gruncie art. 299 k.s.h. prowadziłoby do utrzymywania w obrocie niewypłacalnych spółek bez ryzyka poniesienia osobistej odpowiedzialności przez osoby nimi zarządzające.

Niemniej jednak, wskazując art. 415 k.c. jako podstawę odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o., którzy mimo kwalifikowanej niewypłacalności spółki zaciągają dalsze zobowiązania w jej imieniu, Sąd Najwyższy niewątpliwie słusznie uznał takie zachowanie za delikt w rozumieniu komentowanego przepisu Kodeksu cywilnego. Co więcej, wydaje się, że taka interpretacja przepisów pozostaje aktualna również w kontekście ponoszenia odpowiedzialności przez każdą inną osobę, która umocowana jest do zaciągania zobowiązań w imieniu przedsiębiorcy²¹. Tym bardziej szkoda, że kwestia ta nie została w sposób szerszy uargumentowana przez Sąd Najwyższy.

Bibliografia

Literatura

Frąckowiak J., *Demontaż spółki z o.o. czy nowy rodzaj spółki kapitałowej*, PPH 6/2011.

Gutowski M., *Spółki kapitałowe – przesłanki zwolnienia członków zarządu spółki z o.o. od odpowiedzialności cywilnej względem wierzycieli mimo bezskuteczności egzekucji wobec spółki – postępowanie cywilne – dokument urzędowy – nieważność postępowania. Glosa do wyroku SN z dnia 22 maja 2013 r., III CSK 321/12, OSP 2/2014.*

Kappes A., *Odpowiedzialność za długi zaciągane przez niewypłacalną spółkę z o.o. Glosa do uchwały SN z dnia 1 grudnia 2017 r., III CZP 65/17, „Glosa” 2019, nr 1.*

Kappes A., *Uwagi o przesłankach i charakterze odpowiedzialności z art. 298 k.h., PPH 12/1999.*

Kidyba A., *Komentarz aktualizowany do art. 1-300 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*, LEX.

Popardowski P., *Odniesienia do problematyki spółek handlowych w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego – przegląd orzecznictwa, „Glosa” 2018, nr 3.*

Rzetecka-Gil A., *Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania – część ogólna*, LEX/el. 2011.

²¹ Wśród nich m.in. członkowie zarządów spółek kapitałowych, wspólnicy spółki jawnej, komplementariusze spółki komandytowej i komandytowo-akcyjnej, ale również członkowie zarządów fundacji, spółdzielni oraz stowarzyszeń, jak i wszelcy prokurenci i pełnomocnicy tychże.

Osajda K., *Niewypłacalność spółki z o.o. Odpowiedzialność członków zarządu wobec jej wierzycieli*, Warszawa 2014.

Sinkiewicz A., *Pojęcie i rodzaje szkody w polskim prawie cywilnym*, „Rejent” 1998, nr 2.

Orzecznictwo

Postanowienie SN z dnia 27 czerwca 2019 r., III CSK 8/19, LEX nr 2687748.

Wyrok SN z dnia 29 lipca 1998 r., II CKN 850/97, LEX nr 518135.

Wyrok SN z dnia 28 września 1999 r., II CKN 608/98, LEX nr 39408.

Wyrok SN z dnia 5 listopada 1999 r., III CKN 425/98, LEX nr 79959.

Wyrok SN z dnia 16 grudnia 1999 r., II CKN 630/98, LEX nr 332905.

Wyrok SN z dnia 11 października 2000 r., III CKN 252/00, LEX nr 51887.

Wyrok SN z dnia 7 czerwca 2002 r., IV CKN 1138/00, LEX nr 55502.

Wyrok SN z dnia 20 maja 2003 r., III CKN 1281/00, LEX nr 109438.

Wyrok SN z dnia 13 lutego 2004 r., IV CK 61/03, LEX nr 151638.

Wyrok SN z dnia 25 stycznia 2007 r., V CSK 423/06, LEX nr 277311.

Wyrok SN z dnia 7 lutego 2007 r., III CSK 227/06, LEX nr 303325.

Wyrok SN z dnia 10 lutego 2011 r., IV CSK 335/10, LEX nr 784972.

Wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CSK 390/11, LEX nr 1211143.

Wyrok SN z dnia 22 maja 2013 r., III CSK 321/12, LEX nr 1353211.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 4 października 2018 r., VII AGa 1004/18, LEX nr 2628903.

Wyrok SA w Szczecinie z dnia 13 lutego 2020 r., III AUa 343/10, LEX nr 3030535.